

STOCKHOLMS UNIVERSITET
TOLK- OCH ÖVERSÄTTARINSTITUTET
INSTITUTIONEN FÖR SPANSKA, PORTUGISISKA OCH
LATINAMERIKASTUDIER

**"El Campo del Fútbol" -
slagfält eller magisk matta?**

**ATT ÖVERSÄTTA BILDSPRÅKET
INOM
FOTBOLLENS VÄRLD**

Specialarbete avseende magisterexamen i
översättning/spanska

Vt 2005

Författare: Malin Hansson

Handledare: Johan Gille

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte	2
1.2. Material och metod	4
1.3. Tidigare forskning	6
2. Presentation och analys av källtexten	8
2.1. Presentation av författare och innehåll	8
2.2. Analys av källtexten: bestämning av texttyp och målgrupp	10
3. Förutsättningar för översättningen	12
3.1. Översättningsteoretiskt perspektiv och olika översättningsstrategier	12
3.2. Analys av måltexten: översättningens målgrupp och översättningsrelaterade problem	15
4. Redovisning av undersökningen	17
4.1. <i>Grupp A</i> : Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande	17
<i>Strategi 1</i>	18
<i>Strategi 2</i>	22
<i>Strategi 5</i>	24
<i>Strategi 7</i>	24
<i>Strategi 8</i>	25
<i>Strategi 3, 4, 6</i>	25
4.2. <i>Grupp B</i> : Metaforer som baseras på mytologi och religion	26
<i>Strategi 1</i>	27
<i>Strategi 2</i>	29
<i>Strategi 3</i>	29
<i>Strategi 5</i>	30
<i>Strategi 6</i>	31
<i>Strategi 7</i>	31
<i>Strategi 4, 8</i>	32
5. Sammanfattning och slutsats	33
6. Källförteckning	36
7. Resumen en castellano	39
8. Appendix	41
9. Käll- och måltext	53

1. Inledning

Att studera metaforer är ett komplicerat ämne som ställer stora krav på förmågan att sammanlänka språket och det kognitiva tänkandet. Metaforer är språkliga uttryck för koncept som endast existerar i tankevärlden (Lakoff & Johnson 1980: 6). Metaforiken vägrar därför många gånger att låta sig kategoriseras och delas in i fack, eller snarare är det så att den kan hänföras till flera olika kategoriska indelningar beroende på subjektiv tolkning utifrån egna erfarenheter. Ibland särskiljer man metaforer från andra typer av bildspråk (olika stilfigurer och troper såsom liknelse, hyperbol, personifiering) vilket i sig kan vara en problematisk gränsdragning. Ingen sådan intention föreligger i denna uppsats och begreppet metafor kommer härnäst att användas synonymt med begreppet bildspråk, det vill säga i sin allra vidaste definition (Stålhammar 1997: 13-14, 16).

Rent semantiskt skapar översättningen av metaforerna ytterligare problem. Olika språk har olika sätt att uttrycka sig med olika snävt avgränsade semantiska betydelsefält och associationer. Metaforer kan därför väcka konnotationer i det ena språket som inte alls avsågs i det andra språket. För översättarens del består problematiken många gånger av att finna lämpliga metoder för att överföra det budskap som metaforerna vill förmedla från källtext till måltext. Översättaren måste dels analysera källtexten, beakta dess karaktär och avgöra vilken läsarkrets texten kommer att ha, dels analysera förutsättningarna för och kontexten i vilken översättningen skall produceras. Först därefter kan översättaren avgöra om semantisk eller kommunikativ översättning (Munday 2001: 44-46) är att föredra i det aktuella fallet. Vid kommunikativ översättning försöker översättaren återskapa samma effekt på läsaren som återfinns i originaltexten. Vid semantisk översättning däremot försöker översättaren, så långt de semantiska och syntaktiska strukturerna i det andra språket tillåter, att återge originalets exakta kontextuella betydelse (Newmark 1981: 39). Att översätta metaforer bör alltså inte tas lättvindigt och är en sysselsättning som för

översättarens del medför ett stort ansvar och är ett centralt problem både för översättningsteorier, språkvetenskapen och semantiken (Newmark 1985: 324). Med detta sagt, vad avses då med bildspråk och metaforer? Ordet metafor kommer från grekiskans *meta pherein* som betyder 'att föra' eller 'att flytta över', det vill säga att "överföra" en betydelse (Stålhammar 1997: 13). Metaforens kärnpunkt är just detta - att förstå och uppleva en sak genom att dra paralleller till något annat. Nya metaforer använder vår tidigare erfarenhet för att hjälpa oss att förstå saker på ett nytt sätt (Lakoff & Johnson 1980: 139). Hela tiden skapas nya innovativa metaforer som med tiden förbleknar och absorberas som koncept i vårt medvetande. Därför utvidgas vår förståelse för omvärlden med hjälp av metaforerna. Aristoteles uttryckte detta på följande geniala sätt:

Metaforen är det enda som inte kan läras av någon annan; den är tecknet på sann begåvning, ty att skapa goda metaforer är att urskilja likheter.

Aristoteles (384-322 f. Kr.)
(ur Stålhammar 1997: 7)

1.1. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka bildspråket inom fotbollens värld i en spanskspråkig källtext och dess översättning i en svensk måltext. Avsikten med uppsatsen är att avgöra vilka svårigheter bildspråket kan skapa för översättaren och vilka översättningsstrategier denne har använt sig av för att lösa dessa problem på bästa sätt. Undersökningen kommer att försöka besvara frågor såsom: Kan metaforer översättas? I så fall, hur? Vilka strategier har översättaren använt sig av för att överföra metaforerna till målspråket? Avsikten med uppsatsen är alltså inte att definiera vilken stilfigur eller trop (Johannesson 1998: 151-157, 166-182) det är frågan om i varje enskilt exempel. Undersökningen avser istället endast att studera hur det spanska bildspråket översätts till svenska i en uruguayansk fotbollstext.

Uppsatsen kommer att omfatta diverse typer av bildspråk. I viss mån behandlas även idiomatiska uttryck eller fasta uttryck eftersom dessa företeelser ofta anses vara kulturspecifika fenomen förankrade i bland annat seder, vanor,

moraliska värderingar och historia i det land där respektive språk används. Språkliga skillnader i käll- och måltexternas uttryckssätt kan dels bero på språkens olikartade struktur, dels kulturella skillnader och de kan därmed potentiellt orsaka svårigheter vid översättning.

Uppsatsen kommer huvudsakligen att fokusera på nyskapande innovativa metaforiska uttryck, inte på metaforer som redan är etablerade i språket, så kallade döda metaforer eller bleka, stelnade, lexikaliserade och fossiliserade uttryck. Med detta avses enligt Stålhammar uttryck som ”funnits så länge i språket att deras ursprungliga betydelse inte längre noteras” (Stålhammar 1997: 14) eller med Svanlunds ord att graden av bildlighet hos metaforen har minskat och graden av blekhet därmed har ökat (Svanlund 1996: 266). Som exempel på förbleknade metaforiska uttryck kan nämnas stolsben, lampfot, flaskhals och bergets fot (Stålhammar 1997: 8-9, 14). Ovanstående gäller alltså i de fall då metaforen är så intimt förbunden med vår förståelse att det kan vara svårt att upptäcka att det i själva verket rör sig om en metafor (Richards 1936: 91-92, 117). Det ska även tilläggas att det ibland kan vara svårt att dra en skarp gräns mellan nyskapande och stelnade metaforer - stelnade metaforer kan ibland få nytt liv igen och de kan därför vissa gånger tyckas vara helt nyskapande metaforer (Newmark 1985: 302, Svanlund 1996: 266).

1.2. Material och metod

Vissa texttyper och språkliga register tenderar att innefatta mer målande, expressivt och kreativt språkbruk än andra. Idrottens språk utgör ett exempel på detta (se avsnitt 2. *Presentation och analys av källtexten*). Då man vill undersöka översättningen av metaforiska uttryck kan det därför vara mycket fruktsamt att studera texter inom just detta område. Texterna som ingår i uppsatsens undersökning har valts ut med detta i åtanke och är hämtade från Eduardo Galeanos bok *El Fútbol a Sol y Sombra*. Den svenska versionen har översatts av Jens Nordenhök och heter *Fotbollens himmel och helvete*. Texterna

är hämtade från fotbollens värld och kan sägas fungera som en hyllning till fotbollen som konstform. Första kapitlet i den här textsamlingen har ingått som kurslitteratur på Översättarprogrammet –03 i kursen Översättning I – spanska.

Texturvalet utgörs av korta fristående avsnitt som kan läsas oberoende av ordningsföljd. Jag har ändå valt att undersöka bokens inledande fjorton kapitel på grund av den extremt höga förekomsten av metaforiska uttryck som återfinns där. Av utrymmesskäl begränsas undersökningens omfattning till endast två kategorier *semantiska fält*, det vill säga det sätt på vilket ett språks ordförråd strukturerar ett givet begreppsområde – med andra ord är det ”[o]rdens betydelselikhet [som] förenar dem i fältet i förhållande till andra ord” (Nationalencyklopedien). Det bör dock påpekas att det i texturvalet även återfinns en mycket hög frekvens av metaforiska uttryck inom andra semantiska fält/områden.

Det kognitiva tankemönster och de semantiska betydelsefält som metaforerna baserar sig på utgör grunden för undersökningens disposition. Material har inhämtats främst från Mall Stålhammars verk *Metaforernas mönster i fackspråk och allmänspråk* (1997) och boken bidrar alltså med indelning i avsnitt utifrån metaforernas sätt att bilda systematiska mönster. Rune Ingo (1991) och Jeremy Munday (2001) bidrar med material till uppsatsen i fråga om översättning i allmänhet. Böcker om fotbollens specifika språk kompletterar också uppsatsen med värdefull information. Castañon Rodríguez (1993) och Agencia EFE (1994) bidrar därför med mycket material. De strategier som används för att översätta de olika metaforiska uttrycken har inhämtats, och i viss mån reviderats, från Peter Newmarks arbeten, *Approaches to Translation* (1981) och *The Translation of Metaphor* (1985). Hans översättningsmetoder som kan tillämpas för att återge bildspråket i måltexten kommer att refereras flitigt under undersökningens gång. Metaforernas indelningsgrund kommer alltså, enligt vad som nämnts ovan, att utgöras av de semantiska betydelsefälten (Svanlund 2001: 19, 21-25). Metaforer tenderar med andra ord att bilda systematiska tankemönster som är hämtade från

olika ämnesområden i samhället (Stålhammar 1997: 9-10). Metaforiska uttryck, även inom idrottens värld, grundar sig därmed på olika språkliga koder och register som är typiska för dessa specifika områden. Som föremål för undersökningen har därför två vanliga områden valts ut varifrån idrotten lånat en hög andel språkliga uttryck, nämligen *mytologi och religion* (Agencia EFE 1994: 26-27, 109-114; Castañon Rodríguez 1993: 28-29, 31) samt *krig, våld och frihetsberövande* (Agencia EFE 1994: 118-119). Frekvensen av de metaforiska uttrycken analyseras i varje enskild kategori och käll- och måltext jämförs sedan för att avgöra vilken/vilka av Newmarks översättningsstrategier som är mest respektive minst vanligt förekommande.

1.3. Tidigare forskning

All forskning om bildspråk går tillbaka redan till Aristoteles tid och de gamla grekerna som kan sägas ha varit något av retorikens mästare. Aristoteles framhäver metaforen som det främsta av alla uttrycksmedel och ett tecken på sann begåvning. Enligt Aristoteles utgör metaforerna dels en dekoration i det expressiva, kreativa språkbruket, dels spelar de en betydelsefull roll när det gäller hur vi kan komma att uppfatta omvärlden. Men medan Aristoteles ser metaforen som något som hjälper oss att förstå saker och urskilja gemensamma drag mellan kognitiva koncept framställs metaforen av senare författare, såsom Cicero, som enbart en språklig dekoration. Cicero talar därför om metaforen och dess funktion som lyskraft i språket (Stålhammar 1997: 21-22).

Ytterligare personer som förtjänar att omnämnas för sina observationer om metaforer och nödvändigheten att anpassa dessa till textens stil, genre och ämnesval är den grekiske retorikläraren Quintilianus, den romerske diktaren Horatius och den grekiske filosofen Longinos. De hävdade alla att de retoriska elementen måste avpassas till den aktuella texten för att åstadkomma den optimala önskade effekten hos läsaren. Från de gamla grekerna fortsatte så metaforforskningen genom renässansen och romantikens era, med metaforer

som vände sig främst till intellektet för renässansens del och metaforer som talade till hjärtat och fantasin för romantikernas del (Stålhammar 1997: 23-25).

Vi ska dock uppehålla oss ett ögonblick vid två teoretiker som har försökt reda ut den begreppsförvirring som råder inom ämnet. För att kunna diskutera delarna i en metafor har man genom tiderna föreslagit olika termer, bland andra ”det som sägs eller det man tänker på” och ”det man jämför detta med” respektive ”idén” och ”dess bild” (egen översättning, Richards 1936: 96). I.A. Richards teorier om metaforens *tenor* och *vehicle* och Max Blacks interaktionsteorier med *frame* och *focus* har föreslagits som huvudsakliga begrepp för att beskriva metaforen och dess funktion. Enkelt uttryckt använder Richards termen *tenor* för det begrepp som *vehicle* ska förmedla och de beröringspunkter som finns mellan dem kallas för *ground*, det vill säga det som de har gemensamt (Richards 1936: 93, 96, 104-105, 117). Black föreslår å sin sida termen *frame* för det betecknade respektive *focus* för själva metaforen (Black 1962: 27-28, Stålhammar 1997: 17, 29-30). Det finns även forskning om olika slags metaforer som kan vara intressant att ta del av, exempelvis begreppsmetaforer och rotmetaforer (Stålhammar 1997: 17-18, 31), men som på grund av utrymmesskäl, förutom det faktum att jag särskiljer innovativa och fossiliserade metaforer, inte studeras närmare i den aktuella undersökningen.

På senare tid har metaforforskningen tilldragit sig uppmärksamhet från andra vetenskapsområden än språk- och litteraturvetenskapen. Det nyvaknade intresset kommer framförallt från filosofer (Stålhammar 1997: 28). Den syn på metaforer som har blivit populär på senare år representeras främst av George Lakoff och hans medförfattare filosofen Mark Johnson (1980). De grundar sig på Sapir-Whorfs relativistiska språkuppfattning och ser sig som universalister, vilket märks på deras urval av allmänmänskliga, biologiskt betingade och dessutom lexikaliserade engelskspråkiga metaforer (Stålhammar 1997: 32-34). Detta kritiseras starkt av Peter Newmark. Han menar att Lakoff & Johnsons urval av exempel inte är kulturbundna och därmed inte gångbara vid analys av

översättningsrelaterade svårigheter. Han påpekar dock att deras teorier kan vara användbara i andra sammanhang (Newmark 1985: 321).

2. Presentation och analys av källtexten

Idrottens språk tillhör en av de genrer som anses vara särskilt rik på innovativa metaforiska uttryck (Newmark 1985: 316-317). Eller som Fernando Lázaro Carreter med sina egna ord uttrycker det: ”[Idrottens område är] den domän som utmärker sig för störst språklig kreativitet”¹ (Agencia EFE 1994: 19). Idrottens språk lånar ofta uttryck från andra områden i samhället till exempel politik, sociologi (bland annat erotik och samliv), tur och otur (ofta inom kortspel), nöje och underhållning (såsom kultur, skådespel, musik, konst och litteratur), historia, jordbruk, zoologi, det moderna samhället med dess industrialisering, handel och ekonomi, vetenskap, väderlek, gruppsamhörighet och nationalism, medicin och läkekonst, mytologi och religion, färger, krig, andra sporter, rättsväsende och domstol (Castañon Rodríguez 1993: 21, 28-29; Agencia EFE 1994: 26-32, 113-114, 118-119, 153-155). Idrotten hämtar alltså uttryck från nästintill alla områden i samhället. Därför kan det vara särskilt fruktsamt att studera texter som rör idrott när man vill undersöka innovativa nyskapande metaforer och i synnerhet dessas översättning mellan två språk.

2.1. Presentation av författare och innehåll

Boken, *El Fútbol a Sol y Sombra*, är skriven av den uruguayanske författaren Eduardo Galeano som med poetisk känsla och passion lovsjunger skönheten i spelet. Galeano föddes 1940 i Montevideo och har sedan barnsben varit mycket intresserad av fotbollen och dess värld. 1976 flydde han av politiska skäl till Spanien där han bodde fram till 1985. Han återvände sedan till Montevideo där

¹ ”[El ámbito del deporte es] aquel en que el idioma conoce su mayor actividad creadora” (Agencia EFE 1994: 19)

han bor än idag (Encyklopedin Wikipedia). Denna period i exil har även färgat hans verk och dessa skildrar ofta metaforiska koncept kring religion, våld, frihetsberövande och uteslutning (Palaversich 1995: 36, 109-110). På så sätt inkluderas ofta ett självbiografiskt element i verken.

Galeano har författat flera verk, bland de mest kända återfinns trilogin *Memoria del fuego* (1982-1986) och *Las Venas Abiertas de América Latina* (1971) som är en samhällskritisk analys av Latinamerikas historia (Encyklopedin Wikipedia). I och med denna sistnämnda bok kom så hans internationella genombrott och verket har hittills översatts till 18 språk medan *Memoria del Fuego* och *El Fútbol a Sol y Sombra* endast finns översatta till 10 språk vardera (Palaversich 1995: 8, e-postkontakt: Galeano 2005). Hans böcker är skrivna ”med poetens känsla för det egenartade och absurda” och *El Fútbol a Sol y Sombra* skapades ”med samhällskritikerns blick för hur den kommersiella logiken alltmer hotar [...] [fotbollen som sport]” (Galeano 2002: Omslaget). Översättningen publicerades dock i relativt liten upplaga i Sverige med endast 2000 exemplar (e-postkontakt: Östlings Bokförlag Symposion 2005). Flertalet av hans verk, så även detta, karakteriseras av att gränserna mellan fiktion och historia suddas ut och därmed uppstår en tvetydighet när det gäller verkens genretillhörighet (Palaversich 1995: 10, 85-108, 139). Hans författarskap uppvisar också viss förkärlek för kollage av olika fragment från den latinamerikanska verkligheten (Palaversich 1995: 246) vilket även ovanstående böcker vittnar om.

El Fútbol a Sol y Sombra tar översiktligt upp fotbollens historia, dess största och mest välkända spelare (åtminstone inom den spanskspråkiga världen), dess myter och legender. Galeano kritiserar fotbollens oförtjänstfulla allians med internationella storföretag och attackerar intellektuella vänstersympatisörer som av ideologiska skäl tar avstånd från sporten och dess lockelse för den stora allmänheten (Encyklopedin Wikipedia). Galeano jämför bland annat fotbollen med krig, religion, skådespel och kärlekens spel. Texturvalets indelning i kapitel

eller kortare avsnitt liknar med andra ord i mångt och mycket den tematiska uppdelning i semantiska fält som undersökningen baserar sig på.

2.2. Analys av källtexten: bestämning av texttyp och målgrupp

Översättningskritiken utgår från Katharina Reiss indelning av texter i olika texttyper (Munday 2001: 73-75). Hon ser texten, snarare än orden eller meningen, som nivån där kommunikationen sker och där ekvivalensen måste nås. Hon särskiljer i sin modell fyra texttyper, nämligen: *den informativa*, *den expressiva*, *den operativa* och *den audio-mediala texttypen*. Dessa kräver alla sina särskilda sätt att översätta (Munday 2001: 73-75). Enligt hennes mening är en expressiv text en texttyp som karakteriseras av att ”the author uses the aesthetic dimension of language. The author or ’sender’ is foregrounded, as well as the form of the message [...]” (Munday 2001: 73). Hon anser att det är viktigare att behålla och överföra en metafor i en expressiv text än i exempelvis en informativ text (Munday 2001: 75) eftersom ”den expressiva texten förutsätter, att de emotionella värdena hos texten bevaras och anpassas till den nya språkliga och kulturella miljön” (Ingo 1991: 242). De texter i *El Fútbol a Sol y Sombra* som utgör föremål för undersökningen skulle alltså tillhöra den expressiva texttypen.

Somliga skulle hävda att på grund av texternas expressivitet tillhör dessa snarare genren skönlitteratur än sakprosa/faktalitteratur (Hellspong/Ledin 1997: 14-15). Visserligen befinner sig texturvalet i gränslandet mellan konstprosa, eller snarare ett ode till fotbollen som konstform, och fotbollens koder och register såsom en brukstext (Hellspong/Ledin 1997: 17). Dock har fotbollen, som tidigare nämnts, en egen kod eller ett eget språkligt register med ett språkbruk och en terminologi som utesluter de oinvidiga och oinsatta (Beard 1998: 47-48). Dessutom utgör inte fotbollspelarnas namn och fotbollens historia fiktiva inslag, utan är i allra högsta grad element som inhämtats från verkliga livet. Detta sammantaget gör att texterna huvudsakligen, men inte enbart, har ett

expressivt och underhållande syfte – avsikten är i vissa avseenden även att informera läsaren. Alltså placerar sig texterna någonstans i mitten av ett kontinuum mellan skönlitteratur/konstprosa och sakprosa/faktalitteratur.

Källtextens målgrupp riktar sig både till experten som är passionerat intresserad av fotboll i alla dess former och den mindre insatta allmänheten. Det kan tyckas konstigt att en samling texter kan rikta sig till så pass skilda läsekretsar som dessa två, men bägge grupperna kan få utbyte av textsamlingen på sitt eget sätt. Texterna läses dock med fördel av en läsare som ändå har viss kännedom om elementära fotbollstermer såsom *försvarare*, *mittfältare* etcetera. Eftersom sporten har en så central roll inom det spanskspråkiga samhället (Beard 1998: 55, Agencia EFE 1994: 13) antas ändå den stora allmänheten känna till många terminologiska begrepp inom fotbollen. Det är alltså en relativt öppen, heterogen grupp av människor som omfattas av läsekretsen.

3. Förutsättningar för översättningen

Det finns skilda åsikter om hur man bäst bör översätta metaforer. Vissa forskare såsom Kloepfer och Reiss anser att man bör sträva efter en så ordagrann översättning som möjligt, särskilt då det gäller metaforens nyskapande aspekter (Ingo 1991: 195). Andra forskare, exempelvis Dagut, hävdar att det inte alls går att översätta metaforer till andra språk än originalspråket i vilket de skapades (Newmark 1981: 92-93). Newmark å sin sida påpekar att ett flertal faktorer har betydelse för hur man översätter en nyskapande, originell metafor i en expressiv text:

Several factors may influence the translator; the importance of the metaphor within the context, the cultural factor in the metaphor, the extent of the reader's commitment, the reader's knowledge.

(Newmark 1985: 312-313)

Texten som utgör materialet för undersökningen är en direkt översättning från spanska till svenska av Jens Nordenhök, för övrigt en välrenommerad översättare av spanskspråkig litteratur med över 30 års erfarenhet i yrket. Han

översätter främst skönlitteratur och teater men har även översatt lyrik och dramatik. Han översätter, förutom spanska, även franska, katalanska och portugisiska till svenska. Han har översatt många av de stora spanskspråkiga författarna, bland andra Mario Vargas Llosa, Gabriel García Márquez samt Miguel de Cervantes Don Quijote (Översättarcentrums hemsida).

3.1. Översättningsteoretiskt perspektiv och olika översättningsstrategier

Som tidigare har nämnts i kap. 1.2. *Material och metod* kommer de strategier som utgör översättarens grundmetoder för att överföra metaforiska uttryck från källspråk till målspråk att bestå av Peter Newmarks arbeten. Indelningen innefattar följande metoder, enligt egen översättning (Newmark 1985: 303-311):

1. Att **återge samma bild** på målspråket, förutsatt att bilden är lika vanligt förekommande och har lika stor spridning i det lämpliga registret på målspråket. Denna metod är vanligt förekommande vid metaforer som består av ett enda ord. Denna strategi åtföljs eller föregås ofta i den aktuella undersökningens texturval av ett förklarande tillägg från översättarens sida, vilket Newmarks teorier inte tar hänsyn till. Denne hänvisar istället enbart till Francescos uttalande om olika språks användning av olika ord för metaforisk ekvivalens (se 3.2. *Analys av måltextern: översättningens målgrupp och översättningsrelaterade problem*). Användningen av förtydligande tillägg skulle kunna anses utgöra en alldeles egen strategi men exemplen som rör dessa fall kan ofta hänföras till strategi 8 (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 1, 8*), där man mer ingående förklarar och förtydligar för målspråkläsaren vad som avses med metaforens bild. Därav uppkommer tvetydigheten gällande de enskilda exemplens kategoritillhörighet. Detta innebär att det i den aktuella undersökningen uppstår en relativt subjektiv indelningsgrund i och med att kategoriseringen uteslutande tvingas grunda sig på graden av metaforens

abstraktion vid överföringen till målspråket, det vill säga hur pass mycket förklaringar och förtydliganden som behövs för att en målspråkläsare ska kunna förstå originalmetaforens andemening. Jämför exempelvis det smärre tillägg som gjorts i *capitán/capitanes* och 'lagkapten'/'-erna' (Appendix A:17, A:30), med den för en svensk läsare betydligt mer abstrakta andemeningen i *la espada* som förklarats med 'svärd**ärare**' (Appendix A:15). I det förstnämnda exemplet kan en målspråkläsare utan problem förstå vad metaforen avser utan det förklarande tillägget. I det sistnämnda exemplet däremot förväntas det av målspråkläsaren betydligt mer ansträngning för att förstå källspråkets metaforik. Det är alltså detta som får avgöra kategoritillhörigheten hos de enskilda exemplen i Appendix.

2. Att **ersätta** bilden i källtexten **med en standardbild** i målspråkstexten som inte strider mot källspråskulturen. Bokens titel utgör ett belysande exempel på denna strategi: *El Fútbol a Sol y Sombra* återges med *Fotbollens Himmel och Helvete* (ordagrant på svenska 'Fotboll i sol och skugga', vilket i sin tur troligen anknyter till temat tjurfäkting och den enskilde åskådarens läktarplats – antingen en billigare läktarplats i gassande sol eller det dyrare alternativet på skuggsidan).
3. Att **översätta** metaforen **med en liknelse** så att bilden behålls men den chockerande effekt som metaforen skapar anpassas. Andemeningen läggs till eller dras ifrån och därmed förändras eller försvagas den emotiva och pragmatiska effekten.
4. Att **översätta** metaforen (eller liknelsen) **med liknelse plus andemeningen**. Benämns även Mozart-metoden och är en slags kompromissmetod mellan kommunikativ och semantisk översättning som både behåller den emotiva och kulturella effekt som endast experter uppfattar medan övriga målspråkläsare som däremot inte skulle förstå metaforens bild ges en förklaring. Exempel: *Este es un zorro* (ordagrann

betydelse 'han är en räv') återges med *han är slug och beräknande som en räv*.

5. Att **förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen**. Metaforen ersätts med budskapet som metaforens bild försöker förmedla.
6. Att **anpassa metaforen** om den är alltför svulstigt målände (enligt egen tolkning då språkens skiljda kollokationsmönster sätter restriktioner för hur metaforen kan återges. Med andra ord kan bilden inte återges fullt ut, det vill säga något element utelämnas).
7. Att **helt radera metaforen**. Kan göras om metaforen är redundant eller överflödig i en icke-expressiv källtext sedan översättaren sammanvägt en rad olika faktorer och bedömt att något annat är viktigare att återge på målspråket än metaforen med avseende på textens syfte.
8. Att **kombinera samma metafor med andemeningen**. Användningen av denna strategi indikerar att metaforen lider av brister då det gäller bildens klarhet och tydlighet.

Hänsyn bör dock tas till vad som tidigare påpekats om metaforernas oöversättbarhet i avsnitt 3. *Förutsättningar för översättningen*. I vissa fall är det möjligt att överföra metaforen utan större svårigheter, i andra fall krävs det betydligt större ansträngningar från översättarens sida. Eftersom viss perspektivförskjutning (Attefors 2001: 8) ofta är att förvänta vid återgivning till ett främmande språk, men i synnerhet rörande metaforer, kommer ingen större hänsyn att tas till detta annat än i uppsatsens kommenterande del. Dessutom kommer ingen åtskillnad att göras mellan olika typer av bildspåk (hyperbol, personifiering etc. benämns alla som metaforiska uttryck).

3.2. Analys av måltextern: översättningens målgrupp och översättningsrelaterade problem

Översättningen antas fungera i en likartad kommunikationssituation som källtexten, för samma typ av läsare. Dock kan förkunskaperna skifta något eftersom den spanska källtexten är skriven med tanke på de förhållanden som råder i källspråskulturen och idrottsutövningen där. Mer konkret kan namn på spelare antas vara okända. Därför kan det krävas en mer intresserad och insatt läsekrets för översättningen än för den spanska källtexten. Det kan till viss del underlätta för läsaren att känna till något om spanska/latinamerikanska fotbollsspelare. Det är emellertid definitivt inget krav eftersom spelet fortfarande utövas enligt samma regler och besitter motsvarande universella terminologi då fotbollens termer ofta har germanskt/engelskspråkigt ursprung (Castañon Rodríguez 1993: 30, Agencia EFE 1994: 15, 33-34). Målspråkläsaren förstår utan problem textens innehåll, men för att igenkänningsfaktorn skall öka kan kunskap om fotbollens förhållanden i Spanien och Latinamerika alltså underlätta.

Förutom alla de svårigheter som presenteras översiktligt i avsnitt *1. Inledning* uppkommer även en annan problematik vid översättning av bildspråk. En av de främsta svårigheter som en översättare kan ställas inför när han/hon skall översätta bildspråk från ett främmande språk till målspråket är att metaforer ofta är kulturbundna företeelser. Detta kan i viss mån kopplas samman med ovanstående påstående om att en fördjupad förståelse för spanska/latinamerikanska förhållanden kan underlätta för målspråkläsaren. Newmark hävdar till exempel att det möjligen inte existerar några allmängiltiga universella metaforer och Francescato konstaterar (Newmark 1985: 303-304)

Universals [...] are cognitive rather than linguistic and languages use different words [...] for metaphorical equivalences. Often the image can [only] be partially reproduced. (Newmark 1985: 304)

Bildspråket måste alltså vara bekant och kännas igen av en läsare inom målspråkskulturen (Newmark 1985: 305). Eller som Rune Ingo uttrycker saken:

Översättaren måste [...] vid översättning av metaforer noggrant överväga, om den sak som man jämför med med tanke på den målspråkliga läsarens kulturella bakgrund är tillräckligt känd för att det metaforiska uttrycket över huvud taget skall kunna förstås. Därtill måste han även kontrollera, att det uttryck han tänker använda väcker semantiskt riktiga associationer – och endast sådana. (Ingo 1997: 195)

Originella, nyskapande metaforer skapar dessutom ytterligare svårigheter för översättaren eftersom de bästa metaforerna ofta inte enbart har komplexa utan även dubbla betydelser (Newmark 1985: 314). Därtill måste man även ta hänsyn till ordens ljudeffekter trots att dessa ofta måste offras (Newmark 1985: 312). Å ena sidan kan alltså ords och metaforers dubbla betydelser skapa stora problem för översättaren. Å andra sidan är det ju just detta som metaforikens speciella problematik består av – att urskilja likheter mellan tankeobjekt.

4. Redovisning av undersökningen

Som tidigare nämnts skall antalet förekomster av metaforiska uttryck excerperas inom två vanliga områden, *krig, våld och frihetsberövande* samt *mytologi och religion*. Översättningen av dessa exempel jämförs sedan i käll- och måltext för att kunna avgöra vilken/vilka av Peter Newmarks översättningsstrategier som är minst respektive mest vanligt förekommande och huruvida översättaren har lyckats finna ett ekvivalent uttryck i målspråket. Med ekvivalent uttryck avses här ”det semantiskt mest exakta motsvarighetsförhållandet” (Ingo 1991: 81). Studien har försökt begränsa sig till att omfatta kommentarer som rör det kognitiva tänkandet, det vill säga hur vi uppfattar ett fenomen i bilder och sedan ger detta ett språkligt uttryck. Undersökningen försöker därför undvika att gå alltför djupt in i rent språkliga frågor (Ingo 1991: 182-183), men på sina håll kan kommentarer angående grammatiska strukturer ändå vara befogade. Därför

kommer inte alla exempel att kommenteras, endast de som anses vara av särskilt intresse ges en utförligare beskrivning.

4.1. Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande

I denna kategori excerperades 75 förekomster av metaforiska uttryck, i totalt 30 exempel, vilket innebär att denna grupp är den som innehåller flest antal bilder. Den översättningsstrategi som tveklöst använts mest för att återge metaforer inom denna kategori är nr 1, att återge samma bild på målspråket. Hela 66 förekomster kunde excerperas. Med andra ord användes denna strategi så mycket som cirka 88 % av gångerna då man skulle återge metaforiska uttryck. Därefter uppstår en betydande nedgång gällande frekvensen för den näst vanligaste strategin som visar sig vara nr 2, att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten. Denna strategi förekommer endast 6 gånger, det vill säga översättaren har använt sig av strategin så lite som 8 % av gångerna. Därefter finner man strategi nr 7, att radera metaforen, strategi nr 5, att förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen, och nr 8, att kombinera samma metafor med andemeningen. De visar sig vara de näst minst frekventa strategierna. Dessa strategier förekommer endast en gång vardera, det vill säga 1,3 % av gångerna. De ovanligaste översättningsstrategierna visar sig vara strategi nr 3, att översätta metaforen med en liknelse så att bilden behålls men den chockerande effekt som metaforen skapar anpassas, och nr 4, att översätta metaforen/liknelsen med liknelse plus andemeningen (Mozart-metoden), samt nr 6, att anpassa metaforen. Ingen förekomst av dessa strategier kunde påvisas i grupp A. Ovanstående kan sammanfattas i följande figur (differenser beror på avrundning till decimaltal):

Fig. 1. Förekomster av översättningsstrategierna, Grupp A.

Strategi	Frekvens	Procent (%)
1	66	88
2	6	8
3	0	0
4	0	0
5	1	1,3
6	0	0
7	1	1,3
8	1	1,3
TOTALT:	75	100 (99,9)

Strategi 1

Den vanligaste strategin som översättaren använt sig av i detta texturval är nr 1, som går ut på att man återger samma bild på målspråket som den bild som fanns i källspråket. De smärre förändringar som uppkommer i översättningen i de exempel som berör denna strategi har främst att göra med förklarande och förtydligande tillägg i texten. Det kan gälla klargörande inskott från översättarens sida av typen 'lagkapten'/'-erna' (Appendix A:17, A:30) där spanskan använder ett enda ord, nämligen *capitán/capitanes* (Appendix A:12), 'det tacklade offret' istället för enbart 'offret'/'*la víctima* (Appendix A:18) och inskott av olika verb 'fladdrar', 'skramlar', 'smäller', 'trummar' (Appendix A:7) där den spanska versionen har ett enda verb - *sonar*. Det kan också gälla förändringar i fråga om satser med verb och substantiv, översättaren har på svenska till exempel använt sig av konstruktionen med hjälp verbet 'måste' + huvudverb ('genomlida') till skillnad från spanskans presens av verbet *sufrir* (Appendix A:3). Man har också i översättningen skapat två synonyma substantiv, 'bödel och skarprättare', där spanskan utnyttjade en relativsats där ett verb ingick *el verdugo que lo había fusilado* (Appendix A:24). Det är i dessa fall främst fråga om stilistiska skillnader i språkens satsstruktur, syntax eller andra grammatiska restriktioner, men faktum kvarstår att dessa omarbetningar ändå inte förändrar den ursprungliga bilden som fanns i källtexten.

Ett särskilt omnämmande förtjänar dock exempel A:26 (Appendix). Detta exempel skulle egentligen lika gärna, om inte hellre, kunna hänföras till strategi nr 3 eftersom metaforen modifieras för att inte chockera målspråksläsaren alltför mycket, dock rör det sig ju inte om en liknelse i detta fall. Jämför till exempel som det faktiskt ordagrant står: 'blodar ner planen' med 'att anställa blodbad på planen' (eller ännu hellre 'att ställa till med blodbad på planen'). Det förstnämnda uttalandet är mer direkt medan de sistnämnda alternativen är förskönande omskrivningar, så kallade eufemismer (Stålhammar 1997: 48).

En av skribentens språkliga finesser grundar sig på det spanska och det svenska språkets skiljda semantiska betydelsefält. Naturligtvis skapar detta svårigheter för översättaren som måste finna en lösning på ett sådant problem. Författaren leker med substantivet *campo* som enligt *Norstedts Spanska Ordbok* kan betyda både "fält" och "plan" på spanska (1999: under *campo*). Författaren drar paralleller mellan slagfältet och fotbollsplanen/läktaren som en plats för strid. I följande exempel återspeglas detta:

Fig. 2. Exempel på ordlekar med "campo".

A:9	ahí está su <u>campo de batalla</u>	där har han sitt <u>slagfält</u>
A:16	alrededor del <u>campo</u>	runt <u>slagfältet</u>
A:26	ensangrentando <u>el campo (de juego)</u> como si se tratara de <u>un campo (de batalla)</u>	anställde blodbad på <u>planen</u> som om den hade varit <u>ett slagfält</u>

Som man kan notera har ordet översatts på olika sätt, vissa gånger med hjälp av sporttermen '(fotbolls)plan', andra gånger med hjälp av den mer militäriska termen 'slagfält'. Vid de tre förekomster som använder det svenska ordet 'slagfält' för att återge spanskans *campo* färgas den omgivande kontexten tydligt av krigsmetaforiken. Detta tydliggörs särskilt med hjälp av ord och uttryck såsom *enemigo*/'fiende', *las trincheras locales*/'hemmaarméns skyttegravar', *acorazada retaguardia*/'rustat försvar', *disparar*/'skjuta', *pólvora*/'krut' (A:26), *torres y estandartes*/'torn och vimplar', *bombardeados*/'bombarderade' samt

foso 'vallgrav' (A:16). Den enda gång översättaren använt sig av det mer idrottsliga uttrycket är givetvis den krigiska och militära kontexten fortfarande i hög grad närvarande, men till skillnad från föregående exempel består metaforiken av att författaren utnyttjar en liknelse, 'som om den hade varit ett slagfält', för att påvisa likheten hos '(fotbolls)planen' med ett annat (krigs)begrepp, 'slagfältet' (se 1. *Inledning*). Alltså utgör det idrottsliga uttrycket '(fotbolls)planen' endast ytterligare en parallellterm till det krigiska begreppet 'slagfält'. Med andra ord, termerna åsyftar samma logiska slutsats, nämligen: *(fotbolls)planen är (som) ett slagfält.*

Ytterligare exempel på svårigheter som uppstår för översättaren i och med metaforernas tvetydighet dryftas i nedanstående diskussion (se även 3.2. *Analys av måltextern: översättningens målgrupp och översättningsrelaterade problem* samt diskussionen om *campo* ovan). Problematiken uppstår bland annat i exempel A:22 där spanskans *ariete* översatts med 'spjutspetsar', fastän det i fotbollssammanhang även kan betyda "center" (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *ariete*). Exempel A:23 står inför samma typ av problem - spanskans *artillero* kan i militära sammanhang å ena sidan betyda "artillerist", i idrottsliga sammanhang å andra sidan "målsportare" (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *artillero*) och i detta sistnämnda exempel har uttrycket överförs med hjälp av 'kanonjär', en synonym term till "artillerist" (Svenska Akademien 1998: under *kanonjär*). Nordenhök har här valt att hålla sig till den linje som anknyter till krigsbegrepp och i bägge fallen återgett de spanska orden med en militär term. Möjligen kan detta val vara ett medvetet försök från översättarens sida att bibehålla den mycket frekventa krigsmetaforiken. Samtidigt försvinner själva poängen med källtextens ord – det vill säga dess dubbla natur – originalorden anspelar ju faktiskt även på det idrottsliga språkregistret och dess koder. Det partiella betydelsebortfallet i dessa exempel, som inte utan ansträngning kan fås att passa in på någon av Newmarks existerande kategorier (detsamma gäller exemplen inom *Strategi 5* och *7*, både *Grupp A* och *B*), skulle

kunna påvisa att det finns behov av ytterligare översättningsstrategier eller understryka nödvändigheten av att de redan existerande teorierna revideras (se 5. *Sammanfattning och slutsats*). En strategi som tar hänsyn till partiell betydelseförlust, i exempelvis olika typer av ordlekar, skulle vara mycket behövlig eftersom denna strategi torde vara mycket vanligt förekommande vid översättning av olika typer av bildspråk. Denna diskussion har för närvarande uteblivit i Newmarks verk. Istället hänvisar han till Francescatos uttalande om att olika språk utnyttjar olika medel för att uttrycka samma sak och rättfärdigar i min mening därmed viss betydelseglidning, antingen i form av tillägg eller av bortfall (se 3.2. *Analys av måltextern: översättningens målgrupp och översättningsrelaterade problem*).

Även i exemplen A:7, A:8 och A:19 återknyter författaren till krigsmetaforiken. Stämningen i A:7 påminner mycket om en krigssituation med flaggor, trummor och smällande ljud (angående det spanska verbet *sonar* och dess betydelseomfång, se ovan i detta avsnitt) och nästkommande exempel leder tankarna till indianernas krigsmålningar med hjälp av uttrycket *la cara pintada* 'ansiktet målat'. I A:19 använder sig dessutom författaren av utländska fraser för att ge framställningen lokal eller nationell färg (Ingo 1991: 76-77). Dessa utländska fraser har behållits vid översättningen troligtvis för att understryka det faktum att deltagarna tillhör samma grupp. Denna gruppssamhörighet torde rimligtvis betonas vid stridigheter av olika slag, såväl på slagfältet som på fotbollsplanen.

Ytterligare en annan intressant observation är att i exempel A:11 skapas på målspråket ett metaforiskt uttryck fastän det egentligen inte är frågan om ett sådant i källtexten. Här produceras en metafor i måltextern med hjälp av det spanska verbet *distraerse*. Enligt *Norstedts Spanska Ordbok* är lämpliga översättningar av detta verb följande: "bli distraherad" eller "koppla av" (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *distraerse*). Ingenstans nämns uttrycket 'släppa på garden'. Därför är det finurligt av översättaren att ändå följa de

semantiska fälten och skapa en krigsmetafor där det från början inte fanns någon. Detta torde fungera som kompensation för eventuella bortfall av metaforiska uttryck på andra ställen i texten (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 2, 7*; 4.2. *Grupp B: Metaforer som baseras på mytologi och religion, Strategi 7*).

Strategi 2

Strategi nr 2, att ersätta källtextens bild med en standardbild i målspråkstexten, är den näst vanligaste strategin för översättning av krigsmetaforer. I följande exempel visar det sig mer konkret att de semantiska fälten inte följts:

Fig. 3. Exempel på strategi 2, Grupp A.

A:3	<i>bombardeos</i> de analgésicos	<i>fullpumpad med smärtstillande medel</i>
A:14	<i>controlar la libertad</i>	<i>sätta betsel på friheten</i>
A:25	nuestra bien <i>acorazada retaguardia</i>	vårt till tänderna <i>rustade försvar</i>
A:27	quedaron <i>fuera de combate</i>	var <i>ur spel</i>
A:23	<i>preparó el remate</i>	<i>siktade in sig</i>
A:28	dio por concluida <i>la contienda</i>	blåste av <i>striden</i>

Översättaren har även i två av exemplen i denna kategori använt sig av en annan strategi, nämligen kompensation, som inte utgör någon av de diskuterade översättningsstrategierna i Newmarks teorier fastän detta skulle kunna utgöra en strategi så god som någon. Exempelvis A:25 med *bien acorazada retaguardia* utgör inget egentligt metaforiskt uttryck på spanska. Enligt *Norstedts Spanska Ordbok* (1999: under *acorazado*) betyder adjektivet *acorazado* endast ”pansarklädd”, det vill säga uttrycket skulle kunna återges med ett icke-metaforiskt uttryck såsom ’ett väl rustat försvar’. Översättaren däremot torde ha ansett att texten i övrigt är så pass rik på metaforiska uttryck att det blev nödvändigt med en kompensation för något bildligt uttryck som fallit bort på annat ställe i texten (se 4.1. *Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 7*). Även exempel A:14 visar att det på målspråket

skapas ett metaforiskt uttryck fastän det egentligen inte är frågan om ett sådant i källtexten (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 1*). *Controlar la libertad* är i sig inget metaforiskt uttryck men översättaren producerar ändå en metafor som grundar sig på antagandet att fotbollspelarna är djur, troligtvis hästar, med de egenskaper som förknippas med dessa djur (Beard 1998: 24, Newmark 1985: 305-306). Troligtvis ska hästarna, det vill säga spelarna, underkuvas, tämjas och '*betslas*', alltså kontrolleras.

Strategi 5

Strategi nr 5, att förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen, förekom en enda gång. Exempel A:29 bibehåller inte den dubbla betydelsen av *reducto* som enligt *Norstedts Spanska Ordbok* (1999: under *reducto*) bland annat kan betyda ”skans”, ”redutt”. Detta ord är möjligen inte bekant för en läsare som är oinsatt i den militära terminologin. Därför ersätter översättaren metaforens dubbla betydelse med vad som bokstavligen avses, nämligen ’fotbollsplanen’, och därmed går den dubbla betydelsen i metaforen förlorad.

Strategi 7

Strategi nr 7, som går ut på att man helt raderar metaforen, hade en förekomst, nämligen A:2 (Appendix). I A:2 har det skett en så pass betydande betydelseförskjutning att den metaforiska innebörden i spanskans *preso* gått förlorad. Istället för att lösa problemet med ’desto *fastare* sitter han’ skulle det ha varit fullt möjligt att följa de semantiska fälten och på svenska uttrycka sig: ’desto *mer fångad*’/’*som en fånge* är han’ och därmed hade metaforen enkelt bibehållits även vid överföring till målspråket. Översättaren bör rimligtvis ha varit medveten om att denna sistnämnda lösning inte skulle ha eliminerat metaforens ursprungliga tvetydighet men Nordenhök har ändå valt att fullfölja sitt val genom att radera metaforens dubbla bildspråk. Därmed skulle detta

kunna tolkas som att översättaren raderar metaforer på vissa ställen samtidigt som han kompenserar för bortfallet på andra ställen i texten (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 2*).

Strategi 8

Strategi nr 8 innebär att man kombinerar och behåller samma metafor tillsammans med andemeningen. I exempel A:15 (Appendix) har bilden *espada* behållits men markant förtydligats genom att översättaren kompletterat med 'svärd**bärare**', vilket för målspråkläsaren underlättar betydligt jämfört med om man hade låtit bli att klargöra detta metaforiska uttryck. Därmed förstår en svensk läsare genast att det är dessa män i kortbyxor som ska försvara sin stad, sitt land eller sitt område, det vill säga dessa män utgör 'svärdet'. Det är denna gradskillnad i fråga om bildförtydligandet som gör att detta exempel hänförs till denna kategori (se 3.1. *Översättningsteoretiskt perspektiv och olika översättningsstrategier*) och inte till strategi nr 1 som endast gällde smärre förtydliganden i texten.

Strategi 3, 4, 6

Varken strategi nr 3, att översätta metaforen med en liknelse så att bilden behålls och den chockerande effekt som metaforen skapar anpassas, eller strategi nr 4, Mozart-metoden, eller nr 6, att anpassa metaforen, hade några förekomster i denna kategori.

4.2. Grupp B: Metaforer som baseras på mytologi och religion

I denna kategori excerperades 49 förekomster av metaforiska uttryck (i totalt 29 exempel), alltså något färre antal än i grupp A: *krig, våld och frihetsberövande*. Den översättningsstrategi som tveklöst använts mest för att återge metaforer inom denna kategori är nr 1, att återge samma bild på målspråket. 38 förekomster kunde excerperas. Med andra ord användes denna strategi 77,6 %

av gångerna då man skulle återge metaforiska uttryck. Därefter uppstår en betydande nedgång gällande frekvensen för de näst vanligaste strategierna som visar sig vara dels nr 3, att översätta metaforen med en liknelse så att bilden behålls men den chockerande effekt som metaforen skapar anpassas, dels strategi nr 2, att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten. Dessa strategier förekommer tre gånger vardera, det vill säga översättaren har använt sig av strategin så lite som 6,1 % av gångerna. Därefter finner man strategi nr 7, att radera metaforen, och nr 6, att på olika sätt anpassa metaforen, med två förekomster vardera, vilket utgör 4,1 % av förekomsterna. Sedan kommer strategi nr 5, att förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen, som bidrar med en enda förekomst eller 2 %. De ovanligaste översättningsstrategierna visar sig vara strategi nr 4, att översätta metaforen/liknelsen med liknelse plus andemeningen (Mozart-metoden) och nr 8, att kombinera samma metafor med andemeningen. Ingen förekomst av dessa strategier kunde påvisas i grupp B. Ovanstående kan sammanfattas i följande figur (differenser beror på avrundningar till decimaltal):

Fig. 4. Förekomster av översättningsstrategierna, Grupp B.

Strategi	Frekvens	Procent (%)
1	38	77,6
2	3	6,1
3	3	6,1
4	0	0
5	1	2
6	2	4,1
7	2	4,1
8	0	0
TOTALT:	49	100

Strategi 1

Den vanligaste strategin som översättaren använt sig av i detta texturval är nr 1, som går ut på att man återger samma bild på målspråket som den bild som fanns i källspråket. De smärre förändringar som uppkommer i översättningen i de exempel som berör denna strategi har främst att göra med förklarande och

förtydligande tillägg i texten. Det kan gälla klargörande inskott från översättarens sida av typen '*fotbollstemple*' (B:10), tillägg av '*veckans* mirakel' (B:12), tillägg av '*privata* böner' (B:13). Det kan också gälla förändringar i fråga om satser med verb och substantiv, exempelvis i B:24, där spanskans vanliga satskonstruktion med substantivering *la capacidad* har förvandlats till svenskans mycket vanliga satskonstruktion med verb 'han kan utföra'. Det är i dessa fall främst fråga om stilistiska skillnader i språkens satsstruktur, syntax eller andra grammatiska restriktioner - faktum kvarstår att dessa omarbetningar trots allt inte förändrar den ursprungliga bilden som fanns i källtexten.

Vissa enskilda fall bör dock kommenteras något utförligare än att enbart hänvisa betydelsedifferenser till de stilistiska skillnader i språkens satsstruktur, syntax eller grammatiska restriktioner som nämnts ovan. Exempel B:12 och B:19 förtjänar därför ett särskilt omnämnande. Bägge exemplen är på sätt och vis utsatta för smärre stilbrott och betydelseförskjutningar. I det förra exemplet nyttjar översättaren verbet '(att) se' för att återge spanskans verb *contemplan*. Återigen är detta ett ord med ett flertal olika betydelser på svenska vilka kan härröra till handlingen 'att se eller titta på ett objekt', men i religiösa sammanhang betyder det även "kontemplera" (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *contemplan*). Denna tvetydighet har gått förlorad i översättningen. Bortsett från måltextens förlorade anknytning till religion och mytologi, vore ett ord med en mer ålderdomlig stilvalör ändå en lämpligare lösning än verbet '(att) se'. En passande lösning skulle kunna utgöras av det svenska verbet "beskåda" (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *contemplan*). Detta anknyter troligtvis mer till ett ålderdomligt uttryckssätt som ofta kan förekomma i religiösa sammanhang. Det senare exemplet, B:19, gäller det spanska substantivet *arrepentimiento*. Enligt *Norstedts Spanska Ordbok* betyder det både "ånger" och "botfärdighet" (1999: under *arrepentimiento*) och kan alltså anknytas till religion i och med att man ges förlåtelse för sina synder. Detta tas dock inte hänsyn till i översättningen som även här återger källtextens ålderdomliga

stilnivå med ett för sitt sammanhang alltför modernt verbuttryck i måltexten, nämligen 'kan bättra sig'. Det kan därför diskuteras om metaforiken i dessa exempel faktiskt återgivits med samma bild eller om betydelseglidningen är så pass allvarlig att dessa exempel borde hänföras till strategi nr 5, då metaforen ersatts av andemeningen i budskapet, eller nr 7, då metaforen raderats helt.

Skribenten använder sig dessutom av olika knep för att anknyta till mytologi och religion som semantiskt fält. Författaren anspelar bland annat på fotbollspelaren som beundrad hjälte och låter en del stå för helheten (såsom i B:2, se vidare 4.2. *Grupp B: Metaforer som baseras på mytologi och religion, Strategi 6*), en stilfigur som Johannesson benämner *pars pro toto* eller *synekdoke* (Johannesson 1998: 283-284). Den berömda och beundrade fotbollspelarens namn "står [...] i tidningarna, på radion nämns hans namn, kvinnorna suckar när de ser honom och barnen vill vara han" (Appendix B:2). Dessutom anspelar Eduardo Galeano på skuld och förlåtelse som är vanliga teman inom religionen (B:6), särskilt inom kristendomen, och på kampen mellan gott och ont (B:17). Detta torde indikera att religionen, i likhet med fotbollssporten, innehar en relativt central roll i det spanskspråkiga (uruguayanska) samhälle där boken tillkommit (se 2.2. *Analys av källtexten: bestämning av texttyp och målgrupp*).

Strategi 2

Strategi nr 2, att ersätta källtextens bild med en standardbild i målspråkstexten, är den näst vanligaste strategin för översättning av metaforer inom religion och mytologi. I följande exempel visar det sig mer konkret att ursprungsbilden bytts ut mot en annan bild på målspråket:

Fig. 5. Exempel på strategi 2, Grupp B.

B:12	<i>en carne y hueso</i>	<i>livs levande</i>
B:19	<i>los colores de condenación</i>	<i>fördörelsens arm</i>
B:29	<i>la alfombra mágica</i>	<i>som en tiger</i>

Istället för att återge den ordagranna betydelsen, nämligen 'av kött och ben', 'fördörelsens färger' respektive 'den magiska mattan' har översättaren bytt ut bilden mot standardbilder i målspråket. Enligt Newmark (1981: 89) rör det sig ofta om klichéartade uttryck och arkaiserande idiomatiska uttryck och de hålls ofta samman av ljudeffekter både i källtext och måltext, så även i B:12 (bägge de svenska orden, 'livs levande', inleds med 'l' + mjuk vokal + 'v') och B:19 (bägge de spanska huvudorden i uttrycket, colores och condenación, inleds med samma ljud, nämligen [**ko**]). Detta är en form av *paronomasi*, ett begrepp som enligt Johannessons förklaring innebär "[en] ordlek där man utnyttjar ljudlikheten i två ord [...]" (Johannesson 1998: 283).

Strategi 3

Strategi nr 3, att översätta metaforen med en liknelse så att bilden behålls men den chockerande effekt som metaforen skapar anpassas, förekom en gång i exempel B:16 och två gånger i B:25.

Fig. 6. Exempel på strategi 3, Grupp B.

B:16	(los guerreros) <u>exorcizan los demonios de la multitud, y le confirman la fe</u>	<u>fungerar som exorcister för massornas demoner och som bekräftare av deras tro</u>
B:25	<u>la omnipotencia del domingo conjura la vida obediente del resto de la semana</u>	<u>allmakten på matchdagen fungerar som en besvärjelse mot resten av veckans hunsade liv</u>

Istället för att återge den ordagranna betydelsen hos uttrycken, "driver ut onda andar"/*exorcizan* respektive "bekräftar"/*confirman* (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *exorcizar* respektive *confirmar*) som är mer direkt fokuserat mot handlingen som subjektet faktiskt utför, modifieras rättframheten hos metaforen med det komparativa 'som'. Detta gör att metaforen inte tränger sig på lika mycket hos läsaren i och med att metaforiken blir mer indirekt. Detsamma gäller det sistnämnda exemplet med verbet *conjurar* som enligt *Norstedts Spanska Ordbok* betyder "besvärja" eller "driva ut (onda andar)" (1999: under *conjurar*).

Det kan även nämnas att *confirmar* besitter en dubbel betydelse som går förlorad i översättningen. I kyrkliga sammanhang kan det även betyda ”konfirmera”, i fråga om religiös trostillhörighet (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *confirmar*). Därför kan även detta exempels kategoritillhörighet diskuteras och möjligen också hänföras till strategi 7 då metaforen raderats (se 4.2. *Grupp B: Metaforer som baseras på religion och mytologi, Strategi 7*).

Strategi 5

Strategi nr 5, att förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen, förekom en enda gång. B:5 innehåller verbet *redimir*. Enligt *Norstedts Spanska Ordbok* kan verbet ha flera betydelser, bland annat följande: ”rädda”, ”friköpa” eller inom religionens värld ”frälsa” (1999: under *redimir*). Återigen ger sig alltså problematiken rörande metaforernas dubbla betydelse till känna. Översättaren har här återgett den andemening som författaren troligtvis avsåg att förmedla samtidigt som själva dubbelheten i metaforens bild har fått stryka på foten.

Strategi 6

När det gäller strategi nr 6, att anpassa metaforen, kan det vara oklart vad som avses med benämningen *att anpassa*. Anpassning av olika slag sker ju även vid övriga översättningsstrategier. Enligt min synvinkel tolkar jag det som att Newmark avser de fall då bilden inte kan återges fullt ut eftersom språken har skiljda kollokationsmönster, det vill säga då något element av bilden utelämnas.

Följande exempel, B:2 och B:12 har som gemensam nämnare att metaforen i stort har återgivits men ett element i bilden har ändå utelämnats. I det förstnämnda exemplet är det inskottet *y en la téle* som inte behållits alls medan det i det sistnämnda exemplet är fråga om uttrycket *batiéndose a duelo* som enligt *Norstedts Spanska Ordbok* betyder ”duellera” (1999: under *batirse [en duelo]*) snarare än ’slås i kamp’. En viss betydelseförskjutning har därmed uppkommit.

Strategi 7

Strategi nr 7, att helt radera metaforen, rör exemplen B:3 och B:15. I B:3 har *penitente* inte återgivits alls. Ordet betyder enligt *Norstedts Spanska Ordbok* ”botgörare” eller ”biktbarn” (1999: under *penitente*). Den lösning som översättaren presenterar följer alltså inte på något sätt metaforens semantiska fält. Dessutom kan tilläggas att *paganini* varken återfinns i *Norstedts Spanska Ordbok* (1999) eller *Diccionario de la Real Academia Española* (2005), vilket skulle kunna indikera att ordet helt enkelt inte existerar. Däremot är författaren *Alberto Paganini* en stor litteraturskribent i Uruguay (Palaversich 1995: 37) som Galeano möjligen influerats av. Inte heller detta återspeglas i ovannämnda exempel.

Det andra exemplet, B:15, följer dock ordets semantiska betydelse men tar inte hänsyn till det faktum att *devoto* i det här fallet är en metafor med dubbel betydelse, en bokstavlig och en bildlig. *Devoto* har innebörden av ”from”, ”gudfruktig”, ”andäktig” eller en ”[djupt] troende” men används även om en ”ivrig anhängare” eller ”fantast” (*Norstedts Spanska Ordbok* 1999: under *devoto*). Denna dubbla betydelse har inte överförts till målspråket fullt ut i och med att översättaren valt att återge *devoto* med endast ’fans’. Översättaren bör rimligtvis ha varit medveten om att denna lösning eliminerar metaforens ursprungliga tvetydighet men har ändå valt att fullfölja sitt val och radera metaforens dubbla bildspråk. Översättaren raderar alltså metaforen på vissa ställen samtidigt som han kompenserar för bortfallet på andra ställen i texten (se 4.1. Grupp A: *Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 2, 7*). Detta är en strategi som Newmark ställer sig tveksam till (Newmark 1981: 90) trots att den ofta anses vara en fullt användbar strategi bland översättningsteoretiker (Ingo 1991: 88, 253).

Strategi 4, 8

Varken strategi nr 4, Mozart-metoden, eller nr 8, att kombinera samma metafor med andemeningen, hade några förekomster i denna kategori.

5. Sammanfattning och slutsats

Det aktuella texturvalet i *El Fútbol a Sol y Sombra* ter sig vid en första anblick som ett underhållande kåseri om fotbollens historia som inte orsakar några större språkliga utmaningar. Vid en närmare granskning visar det sig dock att en expressiv text såsom denna innehåller element som kan förbrylla även den mest erfarna översättaren och orsaka språkliga svårigheter av oväntat slag. En betydande del av problematiken i texturvalet består av de spanska ordens dubbla betydelser, till exempel då det gäller substantiven *campo*, *ariete* och *artillero* (se 4.1. *Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 1*), vilket författaren utnyttjar i ordlekar av olika slag. Därmed skapas svårigheter för översättaren som kan innebära en utmaning att klara sig ur. Nordenhök har i vissa enskilda fall även producerat mindre lyckade lösningar som resulterat i att metaforen helt försvunnit, såsom i A:2 och dess *preso* (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 7*) och B:3 med *penitente* (se *Grupp B: Metaforer som baseras på mytologi och religion, Strategi 7*), men överlag lyckas Nordenhök ändock relativt bra med sina lösningar på den komplexa problematiken. Han använder sig av diverse förklarande och förtydligande inskott och tillägg i måltexten samt kompositioner, såsom i A:11 (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 1*) och A:14 (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 2*). Dessa exempel innehåller inga egentliga metaforiska uttryck i källtexten. Metaforiken skapas däremot i måltexten.

Översättningsstrategierna har som tidigare nämnts inhämtats från Peter Newmarks arbeten. Newmarks metoder för att översätta olika typer av metaforer

ter sig dock relativt statiska och hans teorier verkar inte ta hänsyn till möjligheterna att kombinera de olika strategierna med varandra eller beakta att det även finns andra metoder för att återge metaforiska uttryck. Alternativa metoder för att återge metaforer skulle kunna innefatta compensation på andra ställen i texten, diverse perifrastiska lösningar samt tillägg eller olika typer av strykningar (se 4.1. *Grupp A: Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande, Strategi 1, 2, 8 samt Grupp B: Metaforer som baseras på mytologi och religion, Strategi 7*). Dessutom bör en reviderad teori ta hänsyn till att det ofta förekommer partiellt betydelsebortfall vid översättning av bildspråk snarare än att man helt raderar metaforen (strategi 7). Teoriernas anpassningsproblem resulterar därmed i svårigheter att kategorisera de enskilda exemplen och möjliggör en rad olika uppfattningar när det gäller hur de olika strategierna ska tolkas (se 3.1. *Översättningsteoretisk perspektiv och olika översättningsstrategier*). Med detta påpekande i åtanke följer så nedanstående diskussion.

Enligt Newmark är grundprincipen för att översätta originella metaforer i expressiva texter att återge dem bokstavligen. Newmark anser att denna typ av metaforer innehåller kärnan i en författares budskap och speglar det sätt som skribenten ser på omvärlden samtidigt som de fungerar som en språklig berikning i målspråket (Newmark 1988: 112). Metaforen återges alltså praktiskt taget bokstavligen och målspråkläsarna ställs inför samma svårigheter när det gäller metaforens tolkning som källspråkläsarna. Newmark nämner dock även ett par alternativa metoder som kan användas för att återge originella kulturbundna metaforer i de fall dessa är otydliga och av inte alltför stor betydelse för framställningen. Han föreslår då att man ersätter metaforen med deskriptivt bildspråk eller att man framhäver själva andemeningen (Newmark 1988: 112), vilket i så fall skulle röra strategi nr 4, 5 och 8. Undersökningen visar att den mest frekventa strategin för att översätta metaforer i detta texturval är nr 1, nämligen att återge samma bild på målspråket (med andra ord att återge

metaforerna mer eller mindre bokstavligt) alltså helt i linje med ovanstående hypotes. Detta gäller för bägge grupperna. Frekvensen av övriga översättningsstrategier fördelar sig relativt jämt, dock med en viss övervikt i bägge grupperna mot strategi nr 2, att ersätta bilden i källtexten med en standardbild i målspråkstexten som inte strider mot källspråskulturen. Detta sammantaget är möjligtvis en indikation på att översättaren försökt att behålla så många av källtextens bilder som möjligt för att textens expressivitet inte skulle gå förlorad. Översättaren har därmed använt sig av semantisk översättning, vilket också är gängse bruk vid översättning av expressiva texttyper (Newmark 1988:113).

Strategi 3, att översätta bilden med en liknelse så att bilden behålls men den chockerande effekt som metaforen skapar anpassas, utgjorde den näst vanligaste metoden vid översättning av religions- och mytologimetaphorer och hade lika många förekomster som strategi nr 2. Eftersom materialet är så begränsat kan dock ett enda exempel få avgörande betydelse och resultatet bli något missvisande. Den slutsats som man däremot kan dra utifrån detta begränsade material är att den absolut vanligaste strategin för att återge innovativa nyskapande metaforer, bägge kategorierna, är att återge samma bild på målspråket. Det ska dock understrykas att resultatet endast kan tillämpas på detta texturval och att det givetvis inte går att dra några generella slutsatser utifrån ett så begränsat material som detta. Huruvida resultaten är desamma oavsett typ av metafor, det vill säga de olika kategoriernas skiljda indelning utifrån semantiska fält, skulle kunna bli föremål för vidare undersökningar och har alltså inte kunnat diskuteras här med tanke på uppsatsens begränsade omfattning. Undersökningen tjänar ändock sitt syfte och kan fungera som en indikation för dessa framtida studier.

6. Källförteckning

Primära källor

Galeano, Eduardo. 1995. *El Fútbol a Sol y Sombra*. Siglo XXI de España

Editores: Madrid.

Galeano, Eduardo. 2002. Översättning av Jens Nordenhök. *Fotbollens himmel och helvete*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion: Stockholm/Stehag.

Sekundära källor

Agencia EFE – Gobierno de la Rioja. 1994. *El Idioma Español en el Deporte*.

Fundación EFE (Colección Comunicación y Lenguaje): Madrid.

Attefors, Cecilia. 2001. "Ein Europa auf Rezept verordnet von der

Weltgeschichte – att översätta bildspråk i en politisk text". I *Texter emellan 3 – examensarbeten vid översättarutbildningen 1999-2001*. Göteborgs

Universitet: engelska institutionen, institutionen för lingvistik, institutionen för romanska språk/avdelningen för franska och italienska, institutionen för svenska språket, institutionen för tyska och nederländska samt författarna.

Reprocentralen, Humanisten: Göteborg.

Beard, Adrian. 1998. *The Language of Sport*. Routledge: London.

Black, Max. 1962. *Models and Metaphors* (kap.3). Cornell University Press: Ithaca.

Castañon Rodríguez, Jesús. 1993. *El Lenguaje Periodístico del Fútbol*. Prensa Deportiva: Universidad de Valladolid.

Hellspång, Lennart & Ledin, Per. 1997. *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Studentlitteratur: Lund.

Ingo, Rune. 1991. *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap*. Studentlitteratur: Lund.

Johannesson, Kurt. 1998. *Retorik eller konsten att övertyga*. 2:a uppl. (1:a uppl. 1993), Norstedts förlag: Stockholm.

- Lakoff, George och Johnson, Mark. 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago University Press: Chicago.
- Munday, Jeremy. 2001. *Introducing Translation Studies. Theories and Applications* (kap. 8-9). Routledge: London & New York.
- Newmark, Peter. 1981. *Approaches to Translation* (kap. 7). Pergamon Press: Oxford.
- Newmark, Peter. 1985. "The Translation of Metaphor". I: Dirven, René och Paprotté, Wolf (red.), *The Ubiquity of Metaphor*. John Benjamins: Amsterdam.
- Newmark, Peter. 1988. *A Textbook of Translation* (kap. 10). Prentice Hall International: Hemel Hempstead.
- Palaversich, Diana. 1995. *Silencio, Voz y Escritura en Eduardo Galeano*. Iberoamericana: Madrid.
- Richards, I.A. 1936. *The Philosophy of Rhetoric* (kap. 5-6). Oxford University Press: London.
- Stålhammar, Mall. 1997. *Metaforernas mönster i fackspråk och allmänspråk*. Carlssons: Stockholm.
- Svanlund, Jan. 1996. "I döda metaforers sällskap", sid. 265-273. I: *Svenskans beskrivning 21*, utg. Ivars, Ann-Marie. Lund University Press: Lund.
- Svanlund, Jan. 2001. *Metaforen som konvention: graden av bildlighet i svenskans vikt- och tyngdmetaforer*. Almqvist & Wiksell International: Stockholm.

Ordböcker och lexikon

- Benson, Ken et al. (red.). 1999. *Norstedts Spansk/Svenska Ordbok: 127 000 ord och fraser*. 1^a uppl. Norstedts Förlag: Stockholm.
- Svenska Akademien. 1998. *Svenska Akademiens Ordlista över svenska språket*. Norstedts Ordbok.

Elektroniska källor

Diccionario de la Real Academia Española

<http://www.rae.es> sökord "paganini" 2005-05-31, 16:07

Encyklopedin Wikipedia

http://en.wikipedia.org/wiki/Eduardo_Galeano

2005-03-08, 20:17

Nationalencyklopedien

<http://www.ne.se> sökord "semantiskt fält"

2005-05-27, 15:53

Översättarcentrums hemsida

<http://www.oversattarcentrum.se/person.asp?ID=506>

2005-03-08, 18:56

E-post:

Re: Eduardo Galeano. Eduardo Galeano <hugal@adinet.com.uy> [e-post]. E-brev till Eduardo Galeano. Reply: 2005-06-02, 14:47.

Re: Eduardo Galeano. Östlings Bokförlag Symposion. <order@symposion.se> [e-post]. E-brev till Östlings Bokförlag Symposion. Reply: 2005-06-01, 15:09.

Figurförteckning:

Figur 1:	<i>Förekomster av översättningsstrategierna, Grupp A.</i>	18
Figur 2:	<i>Exempel på ordlekar med "campo".</i>	20
Figur 3:	<i>Exempel på strategi 2, Grupp A.</i>	23
Figur 4:	<i>Förekomster av översättningsstrategierna, Grupp B.</i>	27
Figur 5:	<i>Exempel på strategi 2, Grupp B.</i>	29
Figur 6:	<i>Exempel på strategi 3, Grupp B.</i>	30

7. Resumen en castellano

El registro lingüístico del mundo deportivo a menudo tiende a comprender expresividad y creatividad abarcando varios elementos figurativos. Las metáforas que se utilizan dentro del mundo deportivo proceden de distintas áreas de la sociedad, frecuentemente no relacionadas con el deporte en sí. Cada una de ellas se caracteriza por distintas maneras de usar el lenguaje. Asimismo, el empleo de tecnicismos y códigos es muy común.

Por lo consiguiente, uno puede sostener que las metáforas deportivas establecen modelos sistemáticos de distintos campos semánticos. Dos de estos campos semánticos, el subcódigo bélico y el subcódigo mitológico-religioso, serán sometidos a la investigación actual. Así que, el objetivo de este ensayo es realizar un estudio sobre el lenguaje figurado en las categorías ya mencionadas y luego, en algunos textos hispánicos sobre el deporte de balompié, comparar el texto español con la versión sueca. La intención es determinar cuáles son las dificultades que se presentan al traductor en relación con este tipo de metáforas así como demostrar cuáles son las estrategias que el traductor ha utilizado para transmitir el sentido de la metáfora adecuadamente a la lengua meta.

La investigación intenta responder a preguntas como: ¿Realmente se podrá traducir las metáforas y en este caso - cómo? y ¿Cuáles son las estrategias que habrá utilizado el traductor para transferir las metáforas a la lengua meta? Principalmente el ensayo se concentra en las expresiones metafóricas innovadoras y originales, no se fija en las "metáforas muertas" ni en las metáforas gramaticalizadas o consagradas que ya forman parte de la lengua común. El texto estudiado es *El Fútbol a Sol y a Sombra*, del escritor uruguayo Eduardo Galeano. La versión sueca, *Fotbollens himmel och helvete*, fue traducida por Jens Nordenhök.

Las estrategias traductivas que se presentan para la transmisión de las expresiones metafóricas identificadas en este trabajo se basan principalmente en

las obras de Peter Newmark, aunque en la investigación, estos métodos han sido revisados de alguna manera para poder aplicarse a los textos actuales. Según Newmark, el método más corriente para la traducción de las metáforas originales en textos expresivos es transferirlas literalmente. En cuanto a los dos subcódigos examinados, el estudio señala que la estrategia más corriente para traducir las expresiones metafóricas en los textos actuales consiste en transferir la misma imagen a la lengua meta (en otras palabras, transmitiendo las metáforas más o menos literalmente). Es decir, está en la línea de la hipótesis anterior. En cuanto a los dos subcódigos, la frecuencia de las demás estrategias traductivas están repartidas relativamente iguales con cierto predominio hasta la estrategia no 2, lo cual significa que en la lengua meta se reemplaza la imagen del texto original con una imagen estándar que no va en contra de la cultura de la lengua original. En conclusión, la teoría de Newmark, por lo menos a grandes rasgos, resulta ser justa.

8. Appendix

Metaforer som baseras på krig, våld och frihetsberövande

KÄLLTEXT	MÅLTEXT	ÖVERSÄTTNINGS-STRATEGI
<p>1. <i>Por suerte todavía aparece en las canchas, aunque sea muy de vez en cuando, algún descarado carasucia que se sale del libreto y comete el disparate de gambetear a todo el equipo rival, y al juez, y al público de las tribunas, por el puro goce del cuerpo que se lanza a la prohibida aventura de la libertad.</i> p. 2</p>	<p><i>Lyckligtvis dyker det fortfarande då och då, men alltmera sällan, upp någon fräck och skitig förortsgrabb på planen, som går utanför regelboken och har fräckheten att dribbla bort både motståndarlaget och domaren och publiken på läktarna, och i renaste kroppsliga glädje kastar sig ut i det förbjudna äventyret friheten.</i> sid. 11</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>2. <i>Cuanto más éxito tiene, y más dinero gana, más preso está.</i> p.3</p>	<p><i>Ju mera framgång han får och ju mera pengar han tjänar, desto fastare sitter han.</i> sid. 12</p>	<p>7. Att radera metaforen helt</p>
<p>3. <i>Sometido a disciplina militar, sufre cada día el castigo de los entrenamientos feroces y se somete a los bombardeos de analgésicos y las infiltraciones de cortisona que olvidan el dolor y mienten la salud.</i> p. 3</p>	<p><i>Med militär disciplin måste han genomlida stenhårda dagliga träningspass och blir fullpumpad med smärtstillande medel och cortisonsprutor som döljer smärtan och undergräver hälsan.</i> sid. 12</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten</p>
<p>4. <i>Y en las vísperas de los partidos</i></p>	<p><i>Och inför viktiga matcher stängs han in</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<p><i>importantes, lo encierran en un campo de concentración donde cumple trabajos forzados, come comidas bobas, se emborracha con agua y duerme solo.</i> p. 3</p>	<p><i>i ett koncentrationsläger där han måste straffarbeta, äta konstig mat och får berusa sig på kranvatten och somna ensam.</i> sid. 12</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>5. <i>Sin moverse de la meta aguarda a solas, entre los tres palos, su fusilamiento.</i> p. 4</p>	<p><i>Utan att röra sig från målet väntar han under ribban på sin egen avrättning.</i> sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>6. <i>Los demás jugadores pueden equivocarse feo una vez o muchas veces, pero se redimen mediante una finta espectacular, un pase magistral, un disparo certero: él no.</i> p. 4</p>	<p><i>De andra spelarna kan missa grovt en eller flera gånger, men de kommer igen med någon snitsig fint, en fin passning, ett välriktat skott. Men inte han.</i> sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>7. <i>Flamean las banderas, suenan las matracas, los cohetes, los tambores, llueven las serpentineras y el papel picado: la ciudad desaparece, la rutina se olvida, sólo existe el templo.</i> p. 7</p>	<p><i>Flaggorna fladdrar, skramlorna skramlar, raketerna smäller, trummorna trummar, serpentinerna och konfettin regnar ner, staden försvinner, vardagsrutinen glöms, bara fotbollstemplet existerar.</i> sid. 17</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>8. <i>El fanático llega al estadio envuelto en la bandera del club, la cara pintada</i></p>	<p><i>Fanatikern kommer till stadion insvept i klubbflaggan och ansiktet målat i den</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<i>con los colores de la adorada camiseta, erizado de objetos estridentes y contundentes, y ya por el camino viene armando mucho ruido y mucho lío.</i> p. 8	<i>avgudade tröjans färger, överlastad med ljudande och hårdslående ting, och redan på vägen till arenan stökar han och för oväsen.</i> sid. 19	
9. <i>Ahí</i> (la tribuna, egen anm.) <i>está su campo de batalla.</i> p. 8	<i>Där</i> (på läktaren, egen anm.) <i>har han sitt slagfält.</i> sid. 19	1. Att återge samma bild på målspråket
10. <i>El enemigo, siempre culpable, merece que le retuerzan el pescuezo.</i> p. 8	<i>Fienden är alltid skyldig och förtjänar att bli nackad.</i> sid. 20	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket
11. <i>El fanático no puede distraerse, porque el enemigo acecha por todas partes.</i> p. 8	<i>Fanatikern kan inte släppa på garden, eftersom fienden lurar överallt.</i> sid. 20	1. Att återge samma bild på målspråket
12. <i>También está dentro del espectador callado, que en cualquier momento puede llegar a opinar que el rival está jugando correctamente, y entonces tendrá su merecido.</i> p. 8	<i>Fienden finns också bland de tysta, som när som helst kan få för sig att säga att motståndarlaget spelar sjysst, och i så fall ska de också ha vad de förtjänar.</i> sid. 20	1. Att återge samma bild på målspråket
13. <i>El árbitro es arbitrario por definición. Éste es el abominable tirano que ejerce su dictadura sin oposición posible y</i>	<i>Domaren är till sin natur despotisk. Han är den avskyvärde tyrannen som utövar sin diktatur utan någon möjlig opposition, han är den</i>	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket

<p><i>el ampuloso verdugo que ejecuta su poder absoluto con gestos de ópera.</i> p. 10</p>	<p><i>bombastiske bödeln som utövar sin allmakt med operagester.</i> sid. 22</p>	<p>målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>14. <i>Entonces nació el director técnico, con la misión de evitar la improvisación, controlar la libertad y elevar al máximo el rendimiento de los jugadores, obligados a convertirse en disciplinados atletas.</i> p. 12</p>	<p><i>Så uppfanns den teknokratiska direktören, med rollen att undvika improvisationer, sätta betsel på friheten och höja spelarnas prestanda maximalt och tvinga dem att bli disciplinerade atleter.</i> sid. 24</p>	<p>2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten</p>
<p>15. <i>En el fútbol, ritual sublimación de la guerra, once hombres de pantalón corto son la espada del barrio, la ciudad o la nación. Estos guerreros sin armas ni corazas exorcizan los demonios de la multitud, y le confirman la fe: en cada enfrentamiento entre dos equipos, entran en combate viejos odios y amores heredados de padres a hijos.</i> p. 18</p>	<p><i>I fotbollen, som är en rituell sublimering av kriget, utgör elva män klädda i kortbyxor svärdbärare för sin stadsdel, sin stad, sitt land. Dessa krigare utan vapen eller rustningar fungerar som exorcister för massornas demoner och som bekräftare av deras tro. Vid varje kamp mellan två lag kommer gammalt hat och gammal kärlek, som har gått i arv från far till son, fram i dagen.</i> sid. 30</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 8. Att kombinera samma metafor med andemeningen 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>16. <i>El estadio tiene torres y estandartes, como un castillo, y un foso hondo y ancho</i> alrededor del campo. Al medio,</p>	<p><i>Arenan har torn och vimplar som ett slott och en djup, bred vallgrav runt slagfältet. I mitten går en vit linje som skiljer</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<p><i>una raya blanca señala los territorios en disputa. En cada extremo; aguardan los arcos, que serán bombardeados a pelotazos. Ante los arcos, el área se llama zona de peligro.</i> p. 18</p>	<p>de stridande territorierna. På var sida väntar målburarna, som kommer att bli bombarderade med skott. Territoriet framför de båda målen kallas för farozonen. sid. 30</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>17. <i>En el círculo central, los capitanes intercambian banderines y se saludan como el rito manda.</i> p. 18</p>	<p><i>Innanför mittcirkeln utväxlar lagkaptenerna sina vimplar och hälsar på varandra som riten kräver.</i> sid. 30</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>18. <i>La pelota va y viene y un jugador se la lleva y la pasea, hasta que le meten un trancazo y cae despatarrado. La víctima no se levanta.</i> p. 18</p>	<p><i>Fram och tillbaka, tills någon spelare får den att lyda som en hund, tills någon lägger krokben för honom och han faller pladask. Det tacklade offret reser sig inte.</i> sid. 30</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>19. <i>La hinchada enemiga ruge amablemente:</i> - ¡Que se muera! - Devi morire! - Tuez-le! - Mach ihn nieder! - Let him die! - Kill kill kill! p. 18</p>	<p><i>Fiendefansen vrålar vänligt:</i> - Låt han dö! - -Que se muera! - Devi morire! - Tuez-le! - Mach ihn nieder! - Let him die! - Kill kill kill! sid. 30</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>20. <i>Mediante una hábil variante táctica de la</i></p>	<p><i>Med en skicklig teknisk variant av den fastlagda strategin</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på</p>

<i>estrategia prevista, nuestra escuadra se lanzó a la carga sorprendiendo al rival desprevenido. p. 19</i>	<i>gick vår trupp till anfall och lyckades överraska motståndarna. sid. 31</i>	målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket
21. <i>Fue un ataque demoledor. p. 19</i>	<i>Det blev en förödande attack. sid. 31</i>	1. Att återge samma bild på målspråket
22. <i>Cuando las huestes locales invadieron el territorio enemigo, nuestro ariete abrió una brecha en el flanco más vulnerable de la muralla defensiva y se infiltró hacia la zona de peligro. p. 19</i>	<i>När hemmastyrkorna invaderade fiendens territorium slog våra spjutspetsar hål i försvarsmurens svagaste flank och trängde in i deras kritiska zon. sid. 31</i>	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket
23. <i>El artillero recibió el proyectil, con una diestra maniobra se colocó en posición de tiro, preparó el remate y culminó la ofensiva disparando el cañonazo que aniquiló al cancerbero. p. 19</i>	<i>Vår kanonjär tog emot projektilen och försatte sig med en skicklig manöver i skottläge, siktade in sig och avslutade offensiven med ett kanonskott som fullkomligt pulvriserade fiendernas målvakt. sid. 31</i>	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket
24. <i>Entonces el vencido guardián, custodio del bastión que parecía inexpugnable, cayó de rodillas con la cara entre los manos, mientras el verdugo que lo había fusilado</i>	<i>Den besegrade vaktposten, som hade vaktat en synbarligen ointaglig bastion föll på knä med händerna för ansiktet, medan hans bödel och skarprättare höjde armarna mot massan, som vrålade sitt bifall.</i>	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket

<p><i>alzaba los brazos ante la multitud que lo ovacionaba.</i> p. 19</p>	<p>sid. 31</p>	
<p>25. El enemigo no se batió en retirada, pero sus embestidas no conseguían sembrar el pánico en las trincheras locales y se estrellaban una y otra vez contra nuestra bien acorazada retaguardia. Sus hombres disparaban con la pólvora mojada, reducidos a la impotencia por la gallardía de nuestros gladiadores, que se batían como leones. p. 19</p>	<p><i>Men fienden lät sig inte slå på flykten, även om deras utfall inte lyckades sprida någon panik i hemmaarméns skyttegravar, utan skingrades gång på gång av vårt till tänderna rustade försvar. Deras män sköt med blött krut, vanmäktiga inför tapperheten hos våra gladiatorer, som stred som lejon.</i> sid. 31</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>26. Y entonces, desesperados ante la rendición inevitable, los rivales echaron mano al arsenal de la violencia, ensangrentando el campo de juego como si se tratara de un campo de batalla. p. 19</p>	<p><i>I det läget tog motståndarna, desperata inför det oundvikliga nederlaget, till våldets arsenal och anställde blodbad på planen som om den hade varit ett slagfält.</i> sid. 31</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>27. Cuando dos de los nuestros quedaron fuera de combate, el público exigió en vano el máximo castigo,</p>	<p><i>När två av de våra var ur spel krävde publiken förgäves maximistraff, men de krigiska hemskheterna fick</i></p>	<p>2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten 1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<p><i>pero impunemente continuaron las atrocidades propias de un enfrentamiento bélico e indignas de las reglas caballerescas del noble deporte del balompié.</i> p. 19</p>	<p><i>fortgå ostraffat, ovärdiga de ridderliga regler som kringgärdar den ädla bollsporten.</i> sid. 31</p>	
<p>28. <i>Por fin, cuando el árbitro sordo y ciego dio por concluida la contienda, una merecida silbatina despidió a la escuadra vencida.</i> p. 19</p>	<p><i>Till slut, när den blinde och döve domaren blåste av striden, blev den besegrade truppen välförtjänt utvisslad från planen.</i> sid. 31</p>	<p>2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>29. <i>Y entonces el pueblo victorioso invadió el reducto y paseó en andas a los once héroes de esta épica victoria, esta hazaña, esta epopeya que tanta sangre, sudor y lágrimas nos ha costado.</i> p. 19</p>	<p><i>Medan segrarsidans folk invaderade planen och hissade och bar i gullstol de elva hjältarna till denna episka seger, denna bedrift, detta hjältedåd, som kostade oss så mycket blod, svett och tårar.</i> sid. 31-32</p>	<p>5. Att förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>30. <i>Y nuestro capitán, envuelto en la enseña patria que nunca más será mancillada por la derrota, levantó el trofeo y besó la gran copa de plata.</i> p. 19</p>	<p><i>Vår lagkapten, invirad i lagets fana som aldrig mer ska fläckas av ett nederlag, höjde trofén och kysste den stora silverkannan.</i> sid. 32</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>

Metaforer som baseras på mytologi och religion

KÄLLTEXT	MÅLTEXT	ÖVERSÄTTNINGS-STRATEGI
<p>1. <i>A un lado lo esperan los cielos de la gloria; al otro, los abismos de la ruina.</i> p. 3</p>	<p>Åt ena hållet har han all himlens härlighet, åt det andra undergångens avgrund. sid. 12</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>2. <i>Y aunque tenga que sudar como una regadera, sin derecho a cansarse ni equivocarse, él sale en los diarios, y en la télé, las radios dicen su nombre, las mujeres suspiran por él y los niños quieren imitarlo.</i> p. 3</p>	<p>Och trots att han måste svettas som en trädgårdssprinkler utan att få bli trött eller göra några misstag, står det om honom i tidningarna, på radion nämns hans namn, kvinnorna suckar när de ser honom och barnen vill vara han. sid. 12</p>	<p>6. Att anpassa metaforen</p>
<p>3. <i>También lo llaman portero, guardameta, golero, cancerbero o guardavallas, pero bien podría ser llamado mártir, paganini, penitente o payaso de las bofetadas.</i> p. 4</p>	<p>Som också kallas för keepern, målmannen, planket, muren, burväktaren, men som lika gärna kunde kallas för martyren, slagpåsen, sabotören, sållet, fågelskrämman. sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 7. Att radera metaforen helt</p>
<p>4. <i>Y cuando el equipo tiene una mala tarde, es él quien paga el pato, bajo una lluvia de pelotazos, expiando los pecados ajenos.</i> p. 4</p>	<p>När hans lag gör en dålig match är det han som får betala kalaset och ta emot en skur av målskott och sona för de andras synder. sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>5. <i>Los demás jugadores pueden equivocarse feo una</i></p>	<p>De andra spelarna kan missa grovt en eller flera gånger,</p>	<p>5. Att förvandla metaforen så att den uttrycker andemeningen</p>

<p><i>vez o muchas veces, pero se redimen mediante una finta espectacular, un pase magistral, un disparo certero: él no.</i> p. 4</p>	<p><i>men de kommer igen med någon snitsig fint, en fin passning, ett välriktat skott. Men inte han.</i> sid. 14</p>	
<p>6. <i>La multitud no perdona el arquero.</i> p. 4</p>	<p><i>Publiken förlåter knappast målvakten.</i> sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>7. <i>Con una sola pifia, el guardameta arruina un partido o pierde un campeonato, y entonces el público olvida súbitamente todas sus hazañas y lo condena a la desgracia eterna.</i> p. 4</p>	<p><i>Med ett enda misstag kan målvakten sänka en hel match eller förlora en hel turnering, och plötsligt har publiken glömt bort alla hans gamla kanonrädningar och dömer honom till evig förbannelse.</i> sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>8. <i>Hasta el fin de sus días lo perseguirá la maldición.</i> p. 4</p>	<p><i>Den förbannelsen förföljer honom till döddagar.</i> sid. 14</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>9. <i>Y un buen día la diosa del viento besa el pie del hombre, el maltratado, el despreciado pie, y de ese beso nace el ídolo del fútbol.</i> p. 5</p>	<p><i>En vacker dag får vindens gudinna för sig att kyssa hans fot, denna misshandlade, föraktade fot, och med den kyssen föds idolen.</i> sid. 15</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>10. <i>Flamean las banderas, suenan las matracas, los cohetes, los tambores, llueven las serpentinas y el papel picado: la ciudad desaparece, la rutina se olvida, sólo existe</i></p>	<p><i>Flaggorna fladdrar, skramlorna skramlar, raketerna smäller, trummorna trummar, serpentinerna och konfettin regnar ner, staden försvinner, vardagsrutinen glöms, bara fotbollstemple</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<i>el templo.</i> p. 7	<i>existerar.</i> sid. 17	
11. <i>En este espacio sagrado, la única religión que no tiene ateos exhibe a sus divinidades.</i> p. 7	<i>På denna heliga plats visar den enda religionen som inte har några otrogna upp sina gudar.</i> sid. 17	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket
12. <i>Aunque el hincha puede contemplar el milagro, más cómodamente, en la pantalla de la tele, prefiere emprender la peregrinación hacia el lugar donde puede ver en carne y hueso a sus ángeles batiéndose a duelo contra los demonios de turno.</i> p. 7	<i>Fastän supportern kan se veckans mirakel bekvämare på TV föredrar han att ge sig ut på pilgrimsfärd till den plats där han kan se sina änglar livs levande slåss i kamp mot veckans djävlar.</i> sid. 17	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten 1. Att återge samma bild på målspråket 6. Att anpassa metaforen 1. Att återge samma bild på målspråket
13. <i>Aquí, el hincha agita el pañuelo, traga saliva, glup, traga veneno, se come la gorra, susurra plegarias y maldiciones y de pronto se rompe la garganta en una ovación y salta como pulga abrazando al desconocido que grita el gol a su lado.</i> p. 7	<i>Här viftar supportern med en näsduk eller scarf, sväljer nervöst och blir stum, biter i mösskanten, viskar privata böner och förbannelser, och plötsligt bryter han strupe ut i en ovation för full hals medan han studsar som en boll och omfamnar den okände grannen som vrålar måååål vid sidan om.</i> sid. 17	1. Att återge samma bild på målspråket
14. <i>Mientras dura la misa pagana, el hincha es muchos.</i>	<i>Så länge den hedniska mässan varar är supportern</i>	1. Att återge samma bild på målspråket

p. 7	tusenden. sid. 17	
15. <i>Con miles de devotos comparte la certeza de que somos los mejores, todos los árbitros están vendidos, todos los rivales son tramposos.</i> p. 7	<i>Tillsammans med tusen andra fans är han stenhårt förvissad om att våra lag är bäst, att alla domare är köpta, att motståndarlaget består av enbart fuskare.</i> sid. 17	7. Att radera metaforen helt
16. <i>La omnipotencia del domingo conjura la vida obediente del resto de la semana, la cama sin deseo, el empleo sin vocación o el ningún empleo: liberado por un día, el fanático tiene mucho que vengar.</i> p. 8	<i>Allmakten på matchdagen fungerar som en besvärjelse mot resten av veckans hunsade liv, sängen utan lust, jobbet utan intresse eller arbetslöshetens tomhet. Fri från detta för en dag har fanatikern mycket att hämnas.</i> sid. 19	1. Att återge samma bild på målspråket 3. Att översätta med en liknelse så att bilden behålls men metaforens effekt anpassas
17. <i>El Bien no es violento, pero el Mal lo obliga.</i> p. 8	<i>Den gode är aldrig våldsam, men den onde tvingar honom.</i> sid. 20	1. Att återge samma bild på målspråket
18. <i>El entusiasmo que se desata cada vez que la bala blanca sacude la red, puede parecer misterio o locura, pero hay que tener en cuenta que el milagro se da poco.</i> p. 9	<i>Entusiasmen som släpps lös var gång den vita kulan skakar nätet kan tyckas som ett mysterium eller en galenskap, men man måste komma ihåg att miraklet sker sällan.</i> sid. 21	1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket
19. <i>Tarjeta en mano, alza los colores de condenación: el amarillo, que castiga</i>	Med kortet i handen höjer han fördörelsens arm: gult som är straffet	2. Att ersätta källspråktextens bild med en standardbild i målspråktexten 1. Att återge samma bild på

<p><i>al pecador y lo obliga al arrepentimiento, y el rojo, que lo arroja al exilio.</i> p. 10</p>	<p>för en syndare som fortfarande kan bättra sig, rött som innebär omedelbar utvisning. sid. 22</p>	<p>målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>20. <i>Sólo el árbitro entra al campo de juego; y con toda razón se persigna al entrar, no bien se asoma ante la multitud que ruge.</i> p. 10</p>	<p><i>Bara domaren själv beträder planen. Med all rätt gör han först korstecken innan han går in och visar sig för den rytande massan.</i> sid. 22</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>21. <i>Todo el tiempo galopa, deslomándose como un caballo, este intruso que jadea sin descanso entre los veintidós jugadores; y en recompensa de tanto sacrificio, la multitud aúlla exigiendo su cabeza.</i> p. 10-11</p>	<p><i>Han travar på som en utschasad häst, en främmande fågel som flåsar omkring utan paus mitt ibland de tjugotvå spelarna. Som belöning för hans uppoffring tjuiter massan och kräver hans huvud på ett fat.</i> sid. 22-23</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>22. <i>Y sin embargo, con tal de estar ahí, en el sagrado espacio verde donde la pelota rueda y vuela, él aguanta insultos, abucheos, pedradas y maldiciones.</i> p. 11</p>	<p><i>Och ändå, bara för att få vara där mitt i det gröna allra heligaste, där bollen rullar och flyger, står han emot förolämpningarna, buropen, stenkasten och förbannelserna.</i> sid. 23</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>23. <i>A partir de allí, el director técnico desarrolla fórmulas misteriosas como la sagrada concepción de Jesús, y con ellas elabora esquemas tácticos más</i></p>	<p><i>För utifrån detta utvecklar teknikern formler som är lika ogenomträngliga och ofattbara som jesusbarnets obefläckade avlelse, och med dem ritar han</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<p><i>indescifrables que la Santísima Trinidad.</i> p. 12</p>	<p><i>upp taktikscheman som är svårare att begripa än den heliga treenigheten.</i> sid. 24</p>	
<p>24. <i>Èl cree que el fútbol es una ciencia y la cancha un laboratorio, pero los dirigentes y la hinchada no sólo le exigen la genialidad de Einstein y la sutileza de Freud, sino también la capacidad milagrera de la Virgen de Lourdes y el aguante de Gandhi.</i> p. 13</p>	<p><i>Teknikern tror att fotbollen är en vetenskap och att spelplanen är ett laboratorium, men klubbedarna och fansen kräver inte bara en Einsteins geni och en Freuds känslighet av honom, utan dessutom att han kan utföra Jungfrun av Lourdes under och besitter en Gandhis uthållighet.</i> sid. 25</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>25. <i>En el fútbol, ritual sublimación de la guerra, once hombres de pantalón corto son la espada del barrio, la ciudad o la nación. Estos guerreros sin armas ni corazas exorcizan los demonios de la multitud, y le confirman la fe: en cada enfrentamiento entre dos equipos, entran en combate viejos odios y amores heredados de padres a hijos.</i> p. 18</p>	<p><i>I fotbollen, som är en rituell sublimering av kriget, utgör elva män klädda i kortbyxor svärdbärare för sin stadsdel, sin stad, sitt land. Dessa krigare utan vapen eller rustningar fungerar som exorcister för massornas demoner och som bekräftare av deras tro. Vid varje kamp mellan två lag kommer gammalt hat och gammal kärlek, som har gått i arv från far till son, fram i dagen.</i> sid. 30</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 3. Att översätta med en liknelse så att bilden behålls men metaforens effekt anpassas 3. Att översätta med en liknelse så att bilden behålls men metaforens effekt anpassas</p>
<p>26. <i>En el círculo central, los capitanes</i></p>	<p><i>Innanför mittcirkeln utväxlar</i></p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>

<p><i>intercambian banderines y se saludan como el rito manda.</i> p. 18</p>	<p><i>lagkaptenerna sina vimplar och hälsar på varandra som riten kräver.</i> sid. 30</p>	
<p>27. <i>¡Era el beso de la gloria!</i> p. 19</p>	<p><i>Det var en salig kyss!</i> sid. 32</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>28. <i>Y entonces el pueblo victorioso invadió el reducto y paseó en andas a los once héroes de esta épica victoria, esta hazaña, esta epopeya que tanta sangre, sudor y lágrimas nos ha costado.</i> p. 19</p>	<p><i>Medan segrarsidans folk invaderade planen och hissade och bar i gullstol de elva hjältarna till denna episka seger, denna bedrift, detta hjälteåd, som kostade oss så mycket blod, svett och tårar.</i> sid. 31-32</p>	<p>1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket 1. Att återge samma bild på målspråket</p>
<p>29. <i>Y cuando le toca formar barrera, se desliza desde el lugar señalado, muy despacito, sin levantar los pies, hasta que la alfombra mágica lo deposita encima del jugador que va a patear la pelota.</i> p. 15</p>	<p><i>Och när han ska stå i muren kryper han sakta upp från det angivna stället tills han som en tiger landar rakt på spelaren som ska slå frisparken.</i> sid. 27</p>	<p>2. Att ersätta källspråkstextens bild med en standardbild i målspråkstexten</p>